

Parlamentul
Republicii Moldova

AR nr. 01/02-30

14 aprilie 2023

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

Biroul Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În temeiul art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004.

Anexă: *Proiectul de lege*
Nota informativă

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>104</u>		
" <u>14</u> "	<u>04</u>	20 <u>23</u>
Ora _____		

Dascalescu Gelina
Mariana Cusui
Alexandru Catanoiu

Stancu
Mihail
Stancu

Ana RACU
**Deputat în Parlament
Ana RACU**

Proșca Veronica

Goia Chiriac
Goia Chiriac
Goia Chiriac
Goia Chiriac

LEGE
pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova
nr. 443/2004

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I - Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 214-220, art. 704), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 205:

la alineatul (1), literele e), f) și g) se abrogă.

la alineatul (2), după cuvântul „siguranței” se completează cu cuvintele „deținerii ori securității personale a”, iar în final se completează cu următoarea propoziție: „Criteriile de deținere separată prevăzute în prezentul alineat se reglementează în regulamentul de ordine interioară a instituției penitenciare și se aplică cu respectarea principiului legalității, proporționalității și nediscriminării.”

2. Articolul 210¹ va avea următorul conținut:

„Articolul 210¹. Dreptul la petiționare și măsurile pentru asigurarea dreptului la petiționare

(1) Condamnații își formulează petițiile în scris, care pot fi expediate atât instituției penitenciare, cât și altor organe/autorități prevăzute de lege și care se examinează în termenele și condițiile stabilite de către Codul administrativ, cu particularitățile prevăzute de prezentul articol.

(2) Cheltuielile necesare pentru exercitarea dreptului de petiționare se suportă din contul instituției sau cont propriu la un cost minim. Pentru condamnații maturi care nu dispun de mijloace bănești din motive ce nu le pot fi imputate și pentru condamnații minori, cheltuielile respective sunt suportate din contul instituției penitenciare. Procedura detaliată privind

dreptul la petiționare și corespondență și costurile acestea se reglementează prin actul intern al Administrației Naționale a Penitenciarelor.

(3) Condamnatul formulează petițiile doar în nume propriu și în chestiuni ce îl vizează personal. Nu se admite prezentarea petițiilor în nume colectiv sau în numele altei persoane.

(4) Examinarea petițiilor condamnaților minori se efectuează în mod preferențial. Condamnatul minor își exercită personal dreptul la petiționare, prin reprezentanții săi legali sau, în cazul lipsei acestora, prin intermediul organului de tutelă și curatelă din raza de circumscripție a instituției penitenciare.

(5) La examinarea petițiilor condamnaților minori, audierea acestora, rezultatul examinării petiției, iar în caz de necesitate, motivarea și explicarea deciziei sau a conținutului răspunsului, inclusiv explicarea modalității de contestare, se efectuează cu implicarea personalului penitenciar specializat (educatori, psihologi sau asistenți sociali și/sau pedagogi), rezultat care, în mod obligatoriu, urmează a fi comunicat și reprezentanților săi legali, iar în lipsa lor, autorităților tutelare respective.

(6) Petițiile care vizează chestiunile de ordin execuțional-penal se examinează numai de către autoritatea competentă de soluționarea chestiunii invocate, potrivit competențelor aprobate prin ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor, celelalte fiind examinate în conformitate cu procedura prevăzute de Codul administrativ.

(7) Petițiile adresate contrar prevederilor alin. (6) nu se examinează în fond de către autoritățile/organele necompetente.”.

3. Articolul 213:

se completează cu alineatul (2¹), cu următorul cuprins:

(2¹) Întrevederile de scurtă durată pot fi acordare prin intermediul aplicațiilor pentru videoconferințe, în spații special amenajate, sub supraveghere vizuală sau prin intermediul sistemelor video, de către reprezentanții administrației instituției penitenciare. Regulamentul de utilizare a aplicațiilor web/online în cadrul instituțiilor penitenciare se aprobă de către Ministrul Justiției.

la alineatul (3) propoziția „Condamnatul achită cheltuielile suportate de către instituția penitenciară în legătură cu întreprinderea de lungă durată” se exclude;

la alineatul (4), litera c) se abrogă.

4. La articolul 221¹, alineatul (8) va avea următorul cuprins:

„(8) Obiectele sau substanțele interzise depistate se ridică în conformitate cu art. 273 alin. (2) al Codului de procedură penală, cu excepția celor confecționate sau preparate artizanal în cadrul instituției penitenciare, care se distrug conform procedurii stabilite prin ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.”;

Articolul se completează cu alineatul (8¹) cu următorul cuprins:

„(8¹) Modalitatea de efectuare a percheziției și a controlului de specialitate, de consemnare a rezultatelor și de evidență a acestora, precum și tipurile, procedeele și asigurarea tehnico-materială necesară efectuării percheziției și controlul de specialitate, inclusiv documentele ce se întocmesc în acest sens, se stabilesc prin ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.”.

5. La articolul 221² alineatul (5), cuvintele „și se sigilează, întocmindu-se un proces-verbal în acest sens, fiind anunțate de îndată organele competente” se substituie cu textul „în mod corespunzător, în conformitate cu art. 273 alin. (2) din Codul de procedură penală”;

6. La articolului 232:

la alineatul (3) textul „șeful instituției penitenciare, care sesizează” se exclude;

alineatul (4) se completează cu propoziția „Procedura de accesare a serviciilor din cont propriu sau a medicului privat se stabilește printr-un ordin al directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor”.

alineatul (5) se abrogă;

alineatul (6), se abrogă;

se completează cu alineatul 6¹ cu următorul cuprins:

„(6¹) Automutilarea intenționată a condamnatului nu constituie abatere disciplinară”.

7. La articolul 235 alineatul (4), după cuvintele „detențiunii pe viață” se completează cu cuvintele „aflați în regim inițial”.

8. La articolul 236¹ alineatul (1), textul „precum și pentru cheltuielile aferente suportate de instituțiile penitenciare în legătură cu acordarea asistenței medicale ca urmare a automutilării sau în caz de simulare conștientă a bolilor, stabilită și confirmată de instituțiile medico-sanitare publice ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale” se exclude.

9. Articolul 242¹ și 242² se abrogă.

10. Articolul 245 va avea următorul cuprins:

„Articolul 245. Încălcările și răspunderea disciplinară

(1) Dacă condamnatul încalcă cu vinovăție obligațiile stabilite în prezentul cod și în alte acte normative, atunci în privința acestuia se dispun măsuri disciplinare.

(2) Răspunderea disciplinară nu exclude răspunderea penală, contravențională sau civilă.

(3) Pentru faptele care constituie, potrivit Codului contravențional, contravenții, instituția penitenciară are obligația să sesizeze organele competente de constatare și calificare a faptelor comise. În cazul faptelor în

privința cărora există o bănuire rezonabilă privind întrunirea elementelor constitutive ale unei infracțiuni, instituția penitenciară are obligația de a acționa în conformitate cu art. 273 din Codul de procedură penală”.

11. Articolul 246 va avea următorul cuprins:

„Articolul 246. Măsurile disciplinare

(1) Aplicarea, în temeiul legii, în privința condamnaților a măsurilor disciplinare are drept scopuri prioritare:

- a) prevenirea încălcărilor disciplinare în instituția penitenciară;
- b) contracararea comiterii de către condamnați a faptelor infracționale/contravenționale;
- c) asigurarea sănătății și disciplinei colective în mediul penitenciar;
- d) asigurarea regimului de detenție;
- e) asigurarea ordinii și securității publice;
- f) asigurarea respectării onoarei, demnității și integrității corporale;
- g) desfășurarea calitativă a procesului de reeducare și reintegrare/resocializare socială.

(2) În modul și condițiile prevăzute de prezentul cod, conducerea instituției penitenciare poate dispune aplicarea următoarelor măsuri disciplinare:

- a) avertisment;
- b) suspendarea dreptului de a primi și/sau cumpăra bunuri cu excepția celor necesare pentru igiena individuală pe un termen de până la 30 zile;
- c) suspendarea dreptului la o întreprindere de lungă durată (imediat următoarea);
- d) izolarea disciplinară:
 - 1) condamnatului mature de sex feminin pe un termen de până la 5 zile.
 - 2) condamnatului matur de sex masculin pe un termen de până la 10 zile.

(3) Aplicarea măsurii disciplinare nu poate îngreuna dreptul la apărare, petiționare, corespondență, vot, asistență medicală, condiții minime de detenție, instruire, participare la programe de reintegrare socială, muncă, odihnă și plimbare.

(4) Sancțiunile indicate la alin. (2) lit. b) și d), nu pot fi aplicate femeilor gravide și mamelor care îngrijesc copii cu vârsta de până la 3 ani.

(5) Termenul maxim stabilit pentru sancțiunea prevăzută la alin. (2) lit. b) în cazul minorilor se reduce în jumătate.

(6) Se interzic sancțiunile cu caracter colectiv.

(7) Mijloacele de imobilizare, forța fizică, precum și alte mijloace de asigurare a siguranței nu se permit a fi folosite în calitate de sancțiune disciplinară și nu se permite substituirea aplicării acestora.

(8) Aplicarea măsurilor disciplinare se dispune de conducerea instituției penitenciare după cercetarea prealabilă a încălcărilor comise și pregătirea actelor de sancționare de către personalul penitenciar împuternicit în acest sens.

(9) Procedura disciplinară se reglementează prin ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.”

12. Articolul 246¹ va avea următorul cuprins:

„Articolul 246¹. Individualizarea răspunderii disciplinare

La aplicarea măsurilor disciplinare, se ține cont de următoarele circumstanțe care determină caracterul responsabilității persoanei condamnate care a comis încălcarea disciplinară:

a) concursul de împrejurări care au influențat comiterea încălcării disciplinare;

b) caracterul de pericolozitate și consecințele încălcării comise;

c) atitudinea condamnatului față de faptele imputate și cooperarea cu personalul penitenciarului pe durata procedurii disciplinare;

d) măsurile disciplinare aplicate anterior, cauza aplicării și efectul acestora”

13. Articolul 247 va avea următorul cuprins:

„Articolul 247. Executarea sancțiunilor disciplinare

(1) Măsura disciplinară este pusă în executare din ziua aducerii la cunoștința condamnatului, cu excepția cazurilor când executarea sancțiunii este suspendată.

(2) Dacă măsura disciplinară nu a fost pusă în executare în termen de 6 luni din data aducerii la cunoștință, condamnatul este absolvit de executarea sancțiunii.

(3) Perioada examinării contestației depuse suspendă termenul prevăzut la alin. (2).

(4) Executarea măsurilor disciplinare poate fi comasată cu punerea în executare în același timp a mai multor măsuri disciplinare.

(5) În cazul existenței a două sau mai multe decizii de sancționare de același tip, deciziile se pun în executare în ordinea aplicării acestora în mod succesiv. În cazul măsurii disciplinare prevăzută la art. 246 alin. (2) lit. d), condamnatul eliberat din izolatorul disciplinar urmează a fi izolat în cel puțin 48 de ore, în baza următoarei decizii de aplicare a sancțiunii disciplinare. În acest caz, prevederile alin.(2) nu se aplică.

(6) Măsura disciplinară prevăzută la art. 246 alin. (2) lit. d) se execută doar după examenul medical al condamnatului efectuat de către personalul medical și stabilirea faptului că executarea acesteia nu va afecta sănătatea fizică a condamnatului. Condamnații izolați disciplinar se examinează zilnic de personalul medical, care este obligat să ofere tratamentul necesar acestuia, la cererea condamnatului sau la cererea personalului penitenciar.

(7) La solicitarea personalului medical, executarea măsurii disciplinare prevăzută la art. 246 alin. (2) lit. d) poate fi întreruptă din motive de sănătate, până la însănătoșirea condamnatului. În acest caz nu se ia în considerare termenul prevăzut la alin. (2).

(8) Condamnatul izolat disciplinar, nu beneficiază pe perioada izolării, de dreptul la întrevederi, inclusiv cele de lungă durată, primire/procurarea bunurilor, cu excepția celor necesare pentru igiena individuală.

Articolul 248 va avea următorul cuprins:

„Articolul 248. Anularea măsurii disciplinare

(1) Măsurile disciplinare pot fi anulate:

a) prin hotărârea instanței de judecată;

b) prin decizia directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor în rezultatul controlului departamental efectuat în temeiul art. 178.

(2) În cazul în care instanța de judecată sau directorul Administrației Naționale a Penitenciarelor va constata ilegalitatea aplicării măsurilor disciplinare, administrația instituției penitenciare va repune persoana condamnată în dreptul de care acesta a fost lipsit ilegal, iar în cazul constatării

ilegalității măsurilor disciplinare aflate în curs executare se dispune încetarea imediată a executării acestora.”

14. Articolul 248¹ va avea următorul cuprins:

„Articolul 248¹. Contestarea deciziei de aplicare a măsurii disciplinare

(1) Decizia de aplicare a măsurii disciplinare poate fi contestată de către condamnat personal sau prin intermediul apărătorului ales sau numit conform art. 473¹ din Codul de procedură penală.

(2) Decizia de aplicare a măsurii disciplinare poate fi contestată în termen de 3 zile din data aducerii la cunoștință.

(3) Contestarea depusă nu are efect suspensiv, cu excepția măsurii disciplinare prevăzute la art. 246 alin. (2) lit. d).

15. Articolul 257 se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:

„(3¹) Dispozițiile capitolului XXII se aplică în mod corespunzător persoanelor condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață în măsura în care nu contravin dispozițiilor prezentului capitol.”

16. Articolul 257¹:

la alineatul (2), cifrele „10” se substituie cu cifra „7”;

la alineatul (3), cuvintele „sectorul de deținere” se substituie cu cuvântul „penitenciar”.

La alineatul (4), propoziția „Transferul condamnatului la detențiune pe viață din regim comun în regim înlesnit se efectuează la momentul executării efective a termenului pedepsei, care îi dă posibilitatea solicitării liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen în condițiile art. 91 alin. (5) din Codul penal” se substituie cu următoarea propoziție „Condamnatului la detențiune pe viață se transferă în regim înlesnit după 20 de ani de executare a pedepsei, dacă, la acel moment, a realizat toate acțiunile planificate în

planul individual de executare a pedepsei pentru perioada respectivă, cu excepția cazului când neexecutarea nu-i poate fi imputată”.

17. La articolului 267 în alineatul (2), propoziția „În cazul refuzului liberării condiționate a condamnatului la detențiune pe viață, adresarea repetată a demersului poate avea loc nu mai devreme decât peste 3 ani de la data adoptării hotărârii de refuz a instanței” se exclude.

18. La articolul 309 alineatul (1), litera e) după cuvântul „infracțiuni”, cuvântul „grave” se exclude.

Art. II. Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial.

Art. III. Guvernul, în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va aduce actele sale normative în concordanță aceasta.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Notă informativă
la proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare al
Republicii Moldova nr. 443/2004

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Prezentul proiect de lege este elaborat de către deputata Ana Racu.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Intervenția în unele prevederi ale Codului de executare este dictată de necesitatea îmbunătățirii cadrului normativ execuțional-penal, prin prisma recomandărilor expuse de instituțiile naționale și internaționale în domeniul respectării drepturilor omului (Comitetul ONU împotriva torturii, Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante, Avocatul Poporului și Consiliul pentru Prevenirea Torturii), și racordării prevederilor Codului de executare la realitățile actuale, inclusiv ce vizează condamnății la pedeapsa detențiunii pe viață.

Astfel, prezentul proiectul cuprinde o serie de modificări importante ce vizează drepturile persoanelor aflate în detenție, cât și acțiunile personalului penitenciar.

Conceptual, necesitatea intervențiilor rezultă din următoarele deficiențe și carențe actuale ale Codului de executare:

1. Unele criterii de separare a condamnaților nu sunt justificate, ceea ce împiedică instituțiile penitenciare să clasifice condamnații în funcție de riscurile și nevoile comune.

Criteriile de separare a persoanelor private de libertate în instituțiile penitenciare sunt asigurate în corespundere cu prevederile art. 205 din Codul de executare. Cu toate acestea, unele criterii, raportate la condițiile actuale de asigurare a separării, devin irealizabile. În acest sens, exemplificăm situațiile reglementate în art. 205 alin.(1) la lit. e) *idem*, potrivit căruia *în penitenciare se dețin separat condamnații la pedeapsa detențiunii pe viață - de ceilalți condamnați și la lit. f) condamnații pentru săvârșirea infracțiunii cu participație - de ceilalți participanți la aceeași infracțiune.*

Nu există niciun raționament logic de separare a participanților la aceeași infracțiune, de vreme ce hotărârea lor de condamnare este irevocabilă, iar deținerea lor comună nu ar avea implicații asupra procesului penal. La fel, considerăm că nu este necesară segregarea condamnaților la pedeapsa detențiunii pe viață - de ceilalți condamnați la pedeapsa închisorii.

Mai mult, potrivit pct. 7 din Recomandarea Rec(2003) 23 privind managementul de către administrația penitenciară a condamnaților pe viață sau a celor pe termen lung, *„trebuie să fie examinată posibilitatea de a nu separa deținuții pe viață și alți condamnați la termene lungi doar în baza sentinței pronunțate în privința lor.”*

La fel, având în vedere că, prin proiectul de lege se propune excluderea sancțiunii disciplinare *„transferarea condamnatului în regim inițial”*, se impune abrogarea corespunzătoare a lit. g) la art. 205 din Codul de executare.

2. Condițiile de realizare a dreptului la petiționare al condamnaților necesită a fi îmbunătățite și armonizate cu procedurile administrative reglementate de Codul administrativ.

Un aspect important ce necesită intervenție se referă la exercitarea dreptului la petiționare al condamnaților, reieșind din necesitatea îmbunătățirii mecanismului de realizare a dreptului respectiv. La fel, reglementările actuale necesită a fi armonizate cu prevederile Codului administrativ intrat în vigoare la 01.04.2019, în condițiile în care cele mai multe adresări se referă la chestiuni execuțional-penale, ceea ce implică o reglementare separată a modului de examinare a acestor categorii de petiții, în virtutea derogărilor reglementate la art. 2 alin. (3) lit. b) din Codul administrativ.

3. Instrumentele de acordare a întrevederilor de scurtă durată nu sunt actualizate la cerințele actuale dictate de realitatea tehnologiilor informaționale.

Articolul 213 din Codul de executare reglementează dreptul condamnaților de a beneficia de întrevederi cu rudele, familia și alte persoane apropiate doar prin prezența fizică a acestora. În condițiile reglementărilor actuale, întrevederile se acordă în incinta instituției penitenciare într-un spațiu special amenajat sub supravegherea

personalului penitenciar. Luând în considerare evoluția tehnologică în toate sferile sociale, considerăm oportună modernizarea procesului de acordare a întrevederilor de scurtă durată prin intermediul aplicațiilor de videoconferință. Acest fapt va permite organizarea procesului de acordare a întrevederilor într-un mod eficient și va asigura legătura condamnaților cu membrii familiei aflați la distanțe mari, inclusiv peste hotarele Republicii Moldova.

4. Acordarea întrevederilor de lungă durată este condiționată de capacitatea condamnatului de a suporta cheltuielile legate de întrevederea propriu-zisă.

Potrivit prevederilor actuale, condamnatul achită cheltuielile suportate de către instituția penitenciară în legătură cu întrevederea de lungă durată (art. 213 alin. (3)). Astfel, exercitarea dreptului la întrevedere de lungă durată este condiționată de posibilitatea reală a condamnatului de a putea suporta aceste cheltuieli.

Conform Regulii nr. 58 din Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela), punctului 24 din Regulile Penitenciare Europene și Standardele CPT, conducerea penitenciarului trebuie să faciliteze ca deținuții să mențină o legătură adecvată cu exteriorul, inclusiv și să dezvolte relații cu familiile, cât mai firesc posibil, astfel încât deținuții să aibă posibilitatea să comunice cu familia și apropiații lor, la intervale regulate. Drept urmare, impunerea obligației de a achita cheltuielile, în schimbul exercitării dreptului de a contacta și interacționa cu familia, reprezintă o limitare nejustificată, reieșind din importanța menținerii și susținerii legăturii dintre condamnat și familia sa în procesul de reabilitare și resocializare a acestuia.

5. Interdicția absolută de acordare a întrevederilor de lungă durată persoanelor care execută pedeapsa detențiunii pe viață în regim inițial nu este nici justificată și nici necesară.

În timpul vizitelor sale în Republica Moldova, CPT a constatat că situația condamnaților la detențiunea pe viață și a altor condamnați care execută pedepse pe termen lung, lasă mult de dorit în ceea ce privește condițiile materiale, programele de activitate și posibilitatea de a avea contacte umane. Mulți dintre acești condamnați au fost supuși unor restricții speciale de natură a accentua efectele dăunătoare inerente unei înțemnițări

îndelungate, exemple de astfel de restricții sunt [...] restrângerea dreptului la vizite.

La fel, analizând aspectele ce vizează condamnații la detențiune pe viață, în special, în privința realizării dreptului la întrevederi, Avocatul Poporului a sesizat unele îngrădiri care, raportate la standardele în domeniul drepturilor omului, aduc atingere dreptului la respectarea vieții intime, familiale și private¹, fiind, în principal, evidențiate prevederile art. 213 alin. (4) și art. 257¹ alin. (2) din Codul de executare.

Astfel, potrivit art. 213 alin. (4) lit. c) idem, întrevederi de lungă durată nu se acordă condamnatului la detențiune pe viață aflat în regim inițial, fapt ce afectează negativ aceste relații, luând în considerare faptul că, în regim inițial, condamnatul la detențiunea pe viață se află timp de 10 ani din ziua intrării în penitenciar (art. 257¹ alin. (2) idem).

Respectiv, prevenirea întreruperii sau deteriorării acestor relații este foarte importantă pentru a proteja sănătatea mintală a condamnaților, iar efectele negative ale instituționalizării vor fi mai puțin pronunțate. Prin urmare, nu trebuie impuse restricții suplimentare pentru condamnații pe viață în comparație cu alți condamnați în privința posibilității lor de a menține contactul cu familiile și alte persoane apropiate.

În special, în primii ani de detenție, restricțiile impuse acestor contacte pot întrerupe sau chiar distruge astfel de relații și pot avea un impact negativ asupra sănătății persoanei condamnate. Este de asemenea important ca condamnații la detențiunea pe viață să aibă un acces real și în mod cât se poate de regulat la vizite [...], pentru a menține contactul cu lumea exterioară².

În observația sa generală nr. 9 cu privire la articolul 10, Comitetul pentru drepturile omului (1982), precizează la pct. 3 că „*posibilitatea de a primi vizite din partea părinților (...) se impune din motive de umanitate*”.

6. Procedura curentă de ridicare a obiectelor și substanțelor interzise nu este armonizată cu procedura de ridicare a corpurilor delictive în cadrul procesului penal.

¹Propunere în temeiul art. 27 din Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 04-2/8-2405 din 28.11.2022.

²Memorandumul Comitetului european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante („CPT”) din 27 iunie 2007 (CPT(2077) 55).

În altă ordine de idei, proiectul de lege își propune armonizarea carului legal în ceea ce privește depistarea și ridicarea obiectelor și/sau substanțelor interzise în instituțiile penitenciare. Astfel, în contextul modificărilor operate în art. 322 din Codul penal și excluderea art. 343 din Codul contravențional, se impune modificarea normelor privind ridicarea acestor bunuri, ținând cont de faptul că acestea nu mai pot fi nimicite în temeiul normelor execuțional-penale, deoarece constituie copuri delictive și urmează a fi ridicate, păstrate sau, după caz, nimicite potrivit normelor de procedură penală. La fel, este necesară reglementarea acțiunilor pe care urmează să le întreprindă personalul penitenciar în cazul percheziției/controlului, inclusiv sub aspectul documentelor necesare a fi întocmite în asemenea situații.

7. Practica actuală de percepere a plăților pentru tratamentul automutilării este contrară standardelor naționale de acordare a asistenței medicale gratuite tuturor persoanelor aflate în detenție.

Un alt aspect reflectat în proiect se referă la chestiunile privind suportarea cheltuielilor pentru asistența medicală acordată condamnaților ca urmare a acțiunilor de automutilare. În raportul întocmit ca urmare a vizitei efectuate în perioada 14 - 25 septembrie 2015, cât și în raportul ce vizează rezultatele vizitei din perioada 28 ianuarie - 07 februarie 2020, CPT își exprimă îngrijorarea față de abordarea autorităților adoptată în raport cu condamnații care au comis acte de automutilare și consideră că obligarea acestor condamnați de a plăti pentru asistența medicală acordată este total inadmisibilă.

Așa cum a notat și Comitetul în rapoartele sale, actele de automutilare reflectă în mod frecvent probleme și condiții de natură psihologică sau psihiatrică și necesită, mai degrabă, o abordare din punct de vedere terapeutic, decât dintr-un punct de vedere represiv. Mediul penitenciar reprezintă un factor de risc suplimentar în creșterea frecvenței auto-agresiunii printre condamnați în comparație cu populația generală. În acest context, toate cazurile de automutilare trebuie evaluate medical imediat după incident pentru a analiza amploarea leziunilor și pentru a aprecia starea psihologică și fizică a condamnatului, iar eforturile personalului penitenciar trebuie să fie consolidate și orientate pentru îmbunătățirea

calității serviciilor psihologice, medicale și sociale oferite condamnaților, inclusiv prin asigurarea accesului neîntârziat la serviciile și suportul esențial.

8. Limitarea condițiilor de exercitare a dreptului de a presta munci remunerare de persoanele care execută pedeapsa detențiunii pe viață în regim comun și/sau înlesnit este nejustificată.

În condițiile actuale, condamnații la detențiunea pe viață aflați în regim comun sau înlesnit, pot fi antrenați la munci în cadrul sectorului în care se dețin.. Acest fapt limitează dramatic posibilitatea de a încadrare la muncă a acestei categorii de condamnați reieșind din paleta limitată de lucrări care poate fi pusă la dispoziție în instituția penitenciară. Prin urmare, nici companiile interesate nu pot veni cu oferte de muncă pentru această categorie de condamnați. În condițiile menționate supra, se impune extinderea zonei de acces a condamnaților la detențiunea pe viață aflați în regim comun sau înlesnit, pentru a putea fi antrenați la muncă pe teritoriul instituției penitenciare. Acest fapt va permite majorarea numărului de persoane încadrate în câmpul muncii, precum și o abordare echitabilă în raport cu persoanele condamnate la pedeapsa închisorii, în exercitarea acestui drept și va contribui la o terapie ocupațională pentru ei, la achitarea titlurilor executorii sau susținerea, la necesitate, a membrilor familiei din contul plăților salariale primite pe parcursul detenției.

9. Actuala procedură disciplinară nu oferă instrumentele necesare pentru individualizarea răspunderii disciplinare în vederea atingerii scopului acestei răspunderi, iar unele sancțiuni sunt extrem de severe în raport cu încălcările pentru care acestea pot fi aplicate.

În context, se propune modificarea normelor ce reglementează procedura disciplinară ținând cont de caracterul echivoc al prevederilor actuale, precum și discrepanțelor sesizate de către CPT în cadrul vizitei din anul 2015. Astfel, se propune reglementarea clară și precisă a procedurilor disciplinare în privința persoanelor condamnate, a tipurilor și condițiilor de aplicare a sancțiunilor disciplinare acestora. În consecință, procedura disciplinară va fi derulată și desfășurată într-o manieră precisă, iar deciziile în privința persoanelor condamnate vor avea un caracter obiectiv, fiind

luate în considerare mai multe aspecte de individualizare, pentru a asigura caracterul eficient al scopului pedepsei și stimulării disciplinare.

10. Termenul-limită de aflare a condamnatului la pedeapsa detențiunii pe viață în regim inițial, precum și termenul după care condamnatul poate fi transferat în regim înlesnit este excesiv de lung și nejustificat.

Conform reglementărilor actuale ce vizează condamnații la detențiunea pe viață, se atestă termene îndelungate de aflare într-un regim de executare a pedepsei a acestei categorii de condamnați, ceea ce afectează utilizarea eficientă a timpului aflat în detenție în sensul reabilitării și resocializării persoanei. Astfel, potrivit prevederilor art. 257¹ alin. (2) din Codul de executare, în regim inițial, condamnatul la detențiune pe viață se află timp de 10 ani din ziua intrării în penitenciar. Considerăm acest termen excesiv, or, regimul inițial presupune o serie de interdicții atât ce țin de posibilitatea de mișcare, cât și de ocupare a acestor persoane în diverse activități pe o perioadă îndelungată.

În acest sens, bazându-ne pe observația generală nr. 21, cu privire la articolul 10, prin care Comitetul pentru drepturile omului (1982) declară că *„niciun penitenciar nu trebuie să se axeze exclusiv pe pedeapsă, ar trebui să vizeze, în esență, redresarea și reabilitarea socială a deținutului”*, considerăm necesar de a revizuit termenele actuale de aflare în regimuri de detenție. Prin urmare, menținerea unui termen îndelungat într-un regim restrictiv afectează în esență procesul de resocializare al condamnatului și utilizarea eficientă a timpului aflat în detenție prin restricționarea libertății de mișcare, implicarea în activități de dezvoltare personală și profesională și privarea de dreptul la speranță.

La fel, în partea ce ține de transferul în regim înlesnit, potrivit prevederilor alin. (4) idem, acesta *se efectuează la momentul executării efective a termenului pedepsei, care îi dă posibilitatea solicitării liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen în condițiile art. 91 alin. (5) din Codul penal*. De remarcat faptul că procesul de pregătire pentru liberare condiționată urmează a fi inițiat anterior împlinirii termenului ce dă posibilitatea acordării acestei instituții. De aceea, considerăm oportună reglementarea unui termen-fix de la care urmează a fi inițiate procesele specifice privind pregătirea pentru liberare condiționată. În acest fel, se va

asigura eficacitatea activităților de resocializare și de pregătire pentru reintegrarea în societate.

11. Reglementarea diferită a termenului de adresare a demersului repetat pentru liberarea condiționată de pedeapsă (condamnații la pedeapsa închisorii - 6 luni vs. condamnații la pedeapsa detențiunii pe viață - 3 ani), nu este argumentată prin niciun obiectiv legitim.

Articolul 267 din Codul de executare stabilește posibilitatea adresării repetate în instanța de judecată, în cazul în care a fost respins demersul pentru liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen sau pentru înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă. Totuși, norma reglementează termene diferite de adresare repetată în cazul condamnaților la pedeapsa închisorii în raport cu condamnații la detențiunea pe viață. Astfel, dacă în primul caz un demers repetat poate fi înaintat nu mai devreme de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii de refuz, în cel de-al doilea caz adresarea repetată poate avea loc nu mai devreme decât peste 3 ani. Considerăm această reglementarea diferențiată a termenului în care poate fi solicitată repetat aplicarea art. 91 din Codul penal, pe criteriu ce vizează durata pedepsei, ca fiind una inechitabilă.

Majoritatea acestor deficiențe au fost semnale de către instituțiile naționale și internaționale în domeniul respectării drepturilor omului, recomandările cărora au servit temei pentru elaborarea prezentului proiect de lege.

Astfel, în scopul asigurării racordării Codului de executare la standardele internaționale ce vizează respectarea drepturilor persoanelor condamnate, se propune amendarea respectivului act legislativ pentru a eficientiza procesele corecționale prin oferirea unor garanții suplimentare de respectare a drepturilor omului.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu conține norme de armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În esență, modificările care se propun a fi operate se divizează în 11 compartimente, după cum urmează:

1. Revizuirea criteriilor de separare a condamnaților și preveniților

În sensul intervenției propuse, se intenționează abrogarea criteriilor de separare reglementate în redacția actuală a articolului 205 alineatul (1) la litera e) *condamnații la pedeapsa detențiunii pe viață - de ceilalți condamnați*, litera f) *condamnații pentru săvârșirea infracțiunii cu participare - de ceilalți participanți la aceeași infracțiune* și litera g) *condamnații transferați în regim inițial de deținere în calitate de sancțiune disciplinară - de condamnații aflați în regim inițial pentru prima dată*.

2. Armonizarea condițiilor de realizare a dreptului la petiționare a persoanelor condamnate

Prin această propunere, se expune în redacție nouă articolul 210¹ din Codul de executare, prin care se va reglementa dreptul la petiționare și măsurile pentru asigurarea dreptului respectiv. Astfel, noile reglementări fiind armonizate cu prevederile Codului administrativ.

În acest sens, norma propusă prevede reglementări privind garantarea dreptului de a formula petiții în scris adresate de condamnat către instituția penitenciară, cât și altor organe/autorități prevăzute de lege. Examinarea acestor categorii de petiții se va efectua cu respectarea termenelor și condițiilor stabilite de Codul administrativ, cu particularitățile prevăzute de Codul de executare. În cazul condamnaților minori, precum și în cazul condamnaților maturi care nu dispun de mijloace bănești din motive ce nu le pot fi imputate, cheltuielile de exercitare a dreptului la petiționare se vor suporta din contul instituției penitenciare. La fel, norma conține reglementări specifice referitoare la modul de examinare a petițiilor i) *adresate de condamnații minori* (se examinează cu prioritate; pot fi adresate din numele lor și de către reprezentanții legali; examinarea se efectuează cu implicarea personalului specializat: educatori, psihologi sau asistenți sociali) și ii) *petițiilor ce vizează chestiuni de ordin execuțional-penal*.

3. Oferirea posibilității de acordare a întrevederilor de scurtă durată prin aplicații de videoconferințe

Pentru a asigura legătura cu familia, rudele sau alte persoane apropiate condamnatului într-un mod eficient și modern, se propune extinderea formelor de acordare a întrevederilor și, în acest sens, articolul 213 se completează cu alineatul (2¹), prin care se reglementează posibilitatea acordării întrevederilor de scurtă durată prin intermediul aplicațiilor pentru videoconferințe.

4. Scutirea condamnatului de suportarea cheltuielilor legate de întrevederea propriu-zisă

Lipsa resurselor financiare nu trebuie să constituie un impediment în menținerea contactului cu familia și cu alte persoane apropiate condamnatului, respectiv, propunem excluderea din textul alineatului (3) al articolului 213, a propoziției „*Condamnatul achită cheltuielile suportate de către instituția penitenciară în legătură cu întrevederea de lungă durată*”.

5. Excluderea interdicția absolută de acordare a întrevederilor de lungă durată persoanelor care execută pedeapsa detențiunii pe viață în regim inițial

La fel, se propune abrogarea prevederii ce vizează condamnații la detențiune pe viață aflați în regim inițial, reglementate la articolul 213 alineatul (4), litera c), în sensul abrogării interdicției de a beneficia de dreptul la întrevederi de lungă durată de către această categorie de condamnați.

6. Armonizarea procedurii actuale de ridicare a obiectelor și substanțelor interzise

Cu referire la această procedură, au fost propuse intervenții în art. 221¹ și 221² din Codul de executare. Astfel, la alineatul (8) articolul 221¹, se stabilește că *obiectele sau substanțele interzise depistate se ridică în conformitate cu art. 273 alin. (2) al Codului de procedură penală, cu excepția celor confecționate sau preparate artizanal în cadrul instituției penitenciare, care se distrug conform procedurii stabilite prin ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor*.

La fel, norma se completează cu alineatul (8¹), care prevede faptul că *modalitatea de efectuare a percheziției și a controlului de specialitate, de consemnare a rezultatelor și de evidență a acestora, precum și tipurile, procedeele și asigurarea tehnico-materială necesară efectuării percheziției și controlul de specialitate, inclusiv documentele ce se*

întocmesc în acest sens, se stabilesc prin ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.

La articolul 221², se propun intervenții în alineatul (5), în sensul substituirii textului „și se sigilează, întocmindu-se un proces-verbal în acest sens, fiind anunțate de îndată organele competente” cu textul „în mod corespunzător, în conformitate cu art. 273 alin. (2) din Codul de procedură penală”.

7. Renunțarea la practica actuală de percepere a plăților pentru tratamentul automutilării precum și sancționarea persoanelor pentru comiterea lor

Această propunere implică abrogarea normelor ce stabilesc obligația condamnatului de a restitui cheltuielile suportate în legătură cu acordarea asistenței medicale în cazul automutilării. În acest sens, se operează intervenții în articolul 232, prin abrogarea alineatului (6). Totodată, norma se completează cu un alineat nou, alineatul (6¹), prin care se prevede faptul că *automutilarea intenționată a condamnatului nu constituie abatere disciplinară*. În aceeași ordine de idei, se propune excluderea din alineatul (1) al articolului 236¹, a textului „precum și pentru cheltuielile aferente suportate de instituțiile penitenciare în legătură cu acordarea asistenței medicale ca urmare a automutilării sau în caz de simulare conștientă a bolilor, stabilită și confirmată de instituțiile medico-sanitare publice ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale”.

8. Extinderea posibilităților de a presta munci remunerare de persoanele care execută pedeapsa detențiunii pe viață în regim comun și/sau înlesnit

În sensul propunerii formulate, se intenționează completarea alineatului (4) al articolului 235 din Codul de executare, după cuvintele „*detențiunii pe viață*” cu cuvintele „*aflați în regim inițial*”, astfel încât să existe o delimitare clară între această categorie și condamnații plasați în regim comun și înlesnit, în ceea ce privește posibilitatea de a fi încadrați în muncă și locul de prestare efectivă a muncii de către condamnații la detențiune pe viață aflați în regimuri diferite de executare a pedepsei penale. La fel, pentru omogenitatea reglementărilor urmează a fi operate intervenții în articolul 257¹ alineatul (3), astfel încât antrenarea la muncă a condamnaților aflați în regim comun să se efectueze pe teritoriul instituției penitenciare.

9. Reconceptualizarea procedurii disciplinare

În partea ce ține de procedura disciplinară a condamnaților s-a propus modificarea art. 245-248 și excluderea art. 242¹ și art. 242², deoarece aceste din urmă prevederi sunt reglementate în Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583/2006, astfel, se va asigura evitarea dublării normelor. Această inițiativă propune o abordare sistemică bazată pe principiul intervenției eficiente prin statuarea unor reguli clare privind încălcările și răspunderea disciplinară antrenată în privința condamnaților, măsurile disciplinare ce pot fi dispuse și scopul scontat al acestor măsuri, limitele aplicării măsurilor disciplinare, modul de anulare și procedura de contestare. De asemenea, s-a propus detalierea aspectelor ce țin de procedura disciplinară prin ordin al directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.

10. Revizuirea termenului-limită de aflare a condamnatului la pedeapsa detențiunii pe viață în regim inițial, precum și a termenului după care condamnatul poate fi transferat în regim înlesnit

În corespundere cu recomandările CPT și ale Ombudsman-ului, proiectul include intervenții în articolul 257¹ alineatul (2), prin micșorarea termenului de aflare în regim inițial a condamnaților care execută pedeapsa detențiunii pe viață, de la 10 ani la 7 ani. La fel, se propun intervenții și în ceea ce privește transferul la regim înlesnit, astfel, la alineatul (4), propoziția „*Transferul condamnatului la detențiune pe viață din regim comun în regim înlesnit se efectuează la momentul executării efective a termenului pedepsei, care îi dă posibilitatea solicitării liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen în condițiile art. 91 alin. (5) din Codul penal*” se substituie cu propoziția „*Condamnatului la detențiune pe viață se transferă în regim înlesnit după 20 de ani de executare a pedepsei, dacă, la acel moment, a realizat toate acțiunile planificate în planul individual de executare a pedepsei pentru perioada respectivă, cu excepția cazului când neexecutarea nu-i poate fi imputată*”.

11. Unificarea reglementărilor privind termenul de adresare a demersului repetat pentru liberarea condiționată de pedeapsă

La articolului 267 în alineatul (2), se exclude propoziția „*În cazul refuzului liberării condiționate a condamnatului la detențiune pe viață, adresarea repetată a demersului poate avea loc nu mai devreme decât peste 3 ani de la data adoptării hotărârii de refuz a instanței*”.

5. Fundamentarea economico-financiară

Propunerile înaintate nu implică cheltuieli suplimentare din contul bugetului de stat.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În urma adoptării proiectului legii pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004, va fi necesară armonizarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583/2006 și elaborarea ordinelor Administrației Naționale a Penitenciarelor privind reglementarea procedurii disciplinare, aprobarea Nomenclatorului competențelor de examinare a petițiilor de drept execuțional-penal și a Regulamentului privind procedura de ridicare a bunurilor interzise și de efectuare a perchezițiilor.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul de lege urmează a fi supus consultărilor publice în conformitate cu prevederile legale.

8. Constatările expertizei juridice

Proiectul de lege va fi expediat pentru efectuarea expertizei juridice în conformitate cu prevederile legale.

9. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul va fi expediat Centrului Național Anticorupție pentru a fi supus expertizei anticorupție.

Deputat în Parlament
Ana RACU